

tovarn z velikimi žrtvami kolikor toliko dosejajo, to se mi zdi naravnost abotno.

Naš boljši kmet pojde spat in le neumni revež, ki si ne upa čez veliko lužo v Ameriko, bo ostal in bo združen delavec obnovljene fevdalitete. Že so se različni tujci utaborili na Dolenjskem in na Štajerskem. Toda še več jih bo prišlo, za to skrbijo z vso vnemo naši — voditelji. Tudi imamo že dosti nepotrebnih zavodov in dobili jih bomo še več. Bo lepa zadruga to!

Sicer ne bo dolgo trpela. Ali še 20—30 let tega stagniranja našega gospodarstva sploh in omike naše mase in nobena „žavba“ življenju naroda ne pomaga več. Kar nič nimamo časa zgubiti! Tujina se nakupuje v naših obmejnih krajih; zdaj bi ves naš svet vzel tuji fevdalni denar v zakup, če avstrijski falkenhayni zmagaajo! — Ta bo že skrbel, da ostane to prebrisano Slovenče pri tleh. Gospodarsko pri tleh držati male narode, ki se sami ne morejo upreti, in spravilo se jih je hitro iz sveta.

Tako je fevdaliteta v vseh usodepolnih dogodljajih našega življenja oni činitelj, ki se obrne na stran uničiteljev našega naroda. Dolgo je spal, ne malo ni storil v povzdigo narodove kulture v pomenu napredka. — (Vodnik, Gregorčič, Aškerc niso šteti v njegovo raso.) Zdaj, ko se naš meščan giblje, zdaj ko se kmet uči produktivnejšega kmetovanja, kar ga je še trdnejšega, zdaj se ga hoče iztrgati iz zdravega kapitalističnega egoizma ter ga vpreči v voz, v katerem se mora sebičnež in samoglavc skujati. Ta človek, ki si pedi svoje zemlje ne pusti vzeti, ta človek, ki še skoraj vse povžije in povžiti mora, kar pridelal, ker še nima velikih mest, fabričnih trgov, pa naj postane združen konsument štacunjskega blaga! Ta naj proizvajalne zadruga snuje, ko le svoje polje vidi in za to skrbi, da spravi hitro svoje pridelke pod streho, ne meneč se za soseda, nakar mu voda vse odnese! — Ali ta človek se giblje, se hoče na podlagi proste lastnine ukrepiti in meščan tudi. Tu se zdaj naš fevdalizem giblje, tu pride s svojimi, pri raznih nemških falkenhaynih izposojenimi „osrečevalnimi“ sredstvi za kmeta, tu hoče zagvozdo pognati v gospodarski in duševni razvoj tega malega naroda in ga pripogniti vsaj po kmetu pod svojo trdo roko. „Naš si bil, naš ostaneš“ se glasi parola naših fevdalcev. — Pisati, brati ne umeš; bomo mi pisali in računili, kakor smo ti pisali in računali v časih srednjega veka in prodajali tudi; ti pa slovenski kmet boš delal.

K. S.

Poučni in zabavni del.

O č e.

(Spisal Björnstjerne Björnson).

Thord Oeveraas, o katerem bodem tu pripovedoval, je bil najmogočnejši mož v župniji. Nekega dne je stal

v župnikovi delavnici, raven kakor sveča in resnega obraza: „Dobil sem sina, in hočem, da ga krstite“.

„Kako mu bodi ime?“

„Fin, kakor moj oče!“

„Botri so?“

Imenoval jih je, in bili so najuglednejši ljudje v vasi, možje in žene, vsi očetovi sorodniki.

„Ali vam teži še kaj srce?“ vpraša župnik in ga pogleda. Kmet postoji za trenotek. „Rad bi imel, da je krščen sam, ne z drugimi skupaj“, reče na to. „Mislim namreč, na kaki delavnik. Najrajše prihodnjo soboto, ob dvanajstih“.

„Ali imate še kaj?“ povpraša zopet župnik.

„Ne, družega Vam nimam povedati“.

Kmet zavrti klobuk v roki, kakor da hoče oditi. Tedaj vstane župnik. „Pustite mi torej, naj Vam še rečem“, povzdigne z glasom, in seže kmetu v roke, pri tem mu gleda naravnost v oči:

„Bog daj, da ti bo otrok v blagoslov!“

* * *

Šestnajst let po tem je stal Thord zopet v župnikovi sobi. „Ti si še stari korenjak, Thord“, reče duhovnik, ko ne opazi niti najmanjše izpremembe na njem. „Saj pa tudi nimam nikakih skrbij“, odgovori Thord.

Župnik ne pripomni nič k temu; čez nekaj časa ga vpraša: „Kaj pa imaš danes zvečer na srcu?“

„Danes pridem radi svojega sina, ki bo birman“.

„Deček, ta je bistra glavica“!

„Jaz ne bi dal rad župniku poprej honorarja, predno ne zvem, katero številko dà dobi on v cerkvi“.

„Aj, on ima številko ena“!

„Da sem že slišal — in tu je deset tolarjev honorarja“!

„In sicer, hočeš še kaj?“ vpraša duhovnik in pogleda Thorda.

„O ne, nič družega nočem zdaj“.

In Thord odide.

* * *

In zopet je preteklo osem let. Tedaj pa je nastal naenkrat pred duhovnikovo pisarno velik šum; mnogo mož je namreč prišlo, njim na čelu Thord.

Župnik pogleda in ga spozna:

„Danes zvečer pa prihajaš v veliki družini“!

Aj da, rad bi imel svojega sina v cerkvi oklicanega, oženil se bo namreč s Karo Storliden, hčerjo Gudmundovo, kateri stoji tu“.

„Aj, ta je pa vendar najbogatejša nevesta cele soseske“!

„Da res, tako pravijo“, odgovori kmet in pogladi z roko lase kvišku.

Duhovnik se za trenutek zamisli; molče zapiše imena v knjigo in dá možem podpisati. Thord položi tri tolarje na mizo.

„Jaz smem vzeti le enega“! pravi duhovnik.

„Vem to, toda je moje edino dete, in — jaz — bi rad naredil dobro.“

Zdaj vzame župnik denar:

„Danes je tretjič, Thord, ko stojiš tu radi svojega sina“.

„No, sem pa tudi zdaj gotov ž njim“, odgovori Thord, zgane svojo listnico in z „Srečno“! gre — počasi za ostalimi možmi.

Štirinajst dni potem veslala sta oče in sin v brezvetriji čez vodo k dvoru Storliden, da bi se dogovorila glede poroke.

„Blazina ne leži dobro pod menoj“, pravi sin in se vzdigne v čolnu, da bi si jo popravil. Tedaj pa zdrči deska, na kateri je stal, on pade, razprostre roke in se prekopicne v vodo.

„Primi se za veslo“! zakriči oče, skoči kvišku in molí veslo sinu. Toda, ko je segel sin parkrat po veslu, onemaga, roke in noge mu otrpnejo.

„Čakaj, čakaj“! kriči oče in vesla bližje k njemu. Tedaj pa se prevrne sin vznak, upre dolg pogled v očeta — in se utopi.

Thord noče nič kaj verjeti; vstavi čoln in zre na oni kraj, koder je sin utonil, kot da bi se moral zopet pokazati. Nekaj zračnih mehurčkov priplava na gladino, še par, potem še samo en sam, velik, ki se razpoči, — in kakor zrcalo, ravno je bilo zopet morje.

Tri dni in tri noči so videli ljudje očeta okoli tega prostora veslati, ne da bi postal lačen ali zaspan; iskal je svojega sina. Slednjič ga vender najde, zadene ga na ramo in nese ga navkreber na svoj dvorec.

Od tega dne je preteklo gotovo eno leto. Tedaj čuje duhovnik nekega jesenskega večera pozno zunaj na vežnih vratih tipati, in nato vstopi visoko vrasel, nekoliko naprej nagnjen mož, suh in s sivimi lasmi.

Duhovnik ga dolgo gleda, predno ga spozna; Thord je namreč.

„Tako pozno prideš“? pravi župnik in postane pred njim.

„Ah da; tako pozno pridem“, reče Thord, ko sede. Duhovnik tudi sede nestrpno, in tako molčita obadva precej dolgo.

Nato pravi Thord: Prinesel sem nekaj s seboj, kar bi dal rad ubogim“. — Vstane, položi denar na mizo in zopet sede.

Duhovnik šteje denar.

„To je veliko denarja“! reče.

„Polovica mojega posestva je; danes sem ga prodal“.

Duhovnik molči dolgo; na zadnje vpraša rahlo:

„In kaj misliš zdaj pričeti“?

„Kaj boljšega“!

Zopet molčanje, Thord upre oči v tla, duhovnik gleda ga začudeno.

Nato reče župnik počasi:

„Zdaj mislim, ti je tvoj sin v blagoslov“.

„Da, to tudi zdaj sam menim“, pravi Thord in pogleda kvišku, in dve težki solzi zdrkljata po njegovem licu.

Prevel P. Radlin.

Koza.

Dogodek iz otročjih let.

Ruski spisal N. L. Lěskov.

Med ljudmi, ki so me vzgojevali, je bil tudi dolg Nmec Ivan Jakovljevič s priimkom Koza. Pravega njegovega nemškega imena se ne spominjam več; no, ker je bil po vsi svoji zunanosti podoben Kozi, krstili smo ga in imenovali za njegovim hrbtom kratkomalo Koza.

Rastel sem in se učil prvih naukov na svojem bogatem, podedovanem imanji v Orlovski guberniji. Od tam so me poslali pozneje v mestne šole. Doma smo imeli več učiteljev: ruskeda — Ivana Stjepanoviča. Pticina z ženo in Francoza, katerega smo imenovali mosjé Luj, i ta je bil oženjen in imel sina Albina, ki se je zajedno z nami učil. Obadva sta stanovala na isti strani našega dvora; poleg njih je imel sobo Nmec Kolberg, neoženjen in človek neprijazen in pogostoma pijan. Vedno se je kregal s služinčadjo, tako da ga je moral stric na vse zadnje odpustiti iz službe: na njegovo mesto je vzel Kozo, ki je bil do tedaj nameščen zaporedoma v več gospodskih dvorih v okolici; no nikjer ni ostal dolgo. Pravili so o njem, da je miren in marljiv človek, no da ima svoje — muhe! Stric ga je vzel v službo, da z nami stanuje in nas uči nemški, toda pod tem pogojem, da pusti svoje — muhe! Tri mesece se je dobro vedel, ali tedaj pokaže ob neki priliki svojo — muho.

Nekega poletnega dne poseti, potujoča na svoje posestvo, strica gospa gubernatorka s sinom. Bil je to razvajen in razuzdan deček. Odpeljali smo ga v sadni vrt, kjer je stala med drugim drevjem tudi plemenita sliva, na kateri je preštel stric vse slive. Na večer pride stric v vrt in zapazi, da je drevo obrano. Razjezi se, pokliče vrtnarjevega sina Kosto in ga začne izpraševati, kdo je obral slivo? Kosta ni vedel in ni mogel povedati, in tako pade nanj sum, da je sam otresel slive. Stric ukaže, da ga prešibajo, a revež se zboji in reče, da je pojedel slive. A vender mu niso odpustili, in bil je tepen. Mi smo dobro vedeli, kdo da je slivo obral, toda smo molčali, ker nismo hoteli osramotiti gosta. Zvečer pa smo postali žalostni, nismo mogli zaspati, dokler niso povedali Ivanu Jakovljeviču, da Kosta ni kriv, ter da so ga po nedolžnem nabili. Povedali smo tudi to, kdo je kriv, pa zakaj se nismo upali, tega stricu povedati.

Ivan Jakovljevič obledi, začno plakati in steče iz sobe. Mi smo zaspali, ne počakavši, da se vrne. Ko nam zjutraj stara služkinja prinese sveže perilo, reče nam, da ne pride Jakovljevič nič več nazaj, ker je imel sinoči svoje muhe in so mu zato odpovedali službo. Koza je šel namreč od nas naravnost doli v dvorano, ter je rekel gospej gubernatorki:

„Vaš sin je hudobnega srca: storil je delo, za katero so nabili nedolžnega dečka; oplašili so ga in prisilili, da je sam sebe krivo obtožil . . . a Vaš sin je vse to slišal in videl. Meni je hudo zanj. Glejte, da se popravi, ker drugače bo ničvreden človek.“